

Forsvarsdepartementet
v/Kristiane Røsholt
Postboks 8126 Dep
0032 OSLO

FORSVARSDEPARTEMENTET	
SAKNR 07 02982-70	
17 SEPT 2008	
ARKBET:	662.9 apmp
KASSERES 5 ÅR	
KASSERES 30 ÅR	
BEVARES	

Vår saksbehandler: Yvonne E. Frøen
Vår ref: 57905 (2008_00453)

Vår dato: 12.09.2008
Deres ref.:
Medlemsnr.:

HØRING OM ENDRINGER I FORSVARSPERSONELLOVEN

Det vises til Forsvarsdepartementets høring vedrørende forslag til endringer i lov av 2. juli 2004 nr. 59 om personell i Forsvaret, med høringsfrist 8. september. Det vises også til telefonsamtale med Deres Kristiane Røsholt 8. september hvorved fristutsettelse ble gitt til 12. september.

Innledende bemerkinger

NSF har med interesse gjennomgått departementets forslag til endringer i forsvarspersonelloven. NSF er enig med departementet i at det er behov for bedre yrkesskadedekning for personell som deltar i internasjonale operasjoner. Vi har også tidligere påpekt dette overfor departementet. I likhet med departementet er vår erfaring at forsikrings- og pensjonsordningene til slikt personell ikke er godt nok, og at ikke alt personell som blir skadet i forbindelse med tjenesten blir fanget opp av gjeldende regel- og avtaleverk. Dekningsnivået er også i mange tilfeller for lavt. Vi støtter også departementets forslag om å bedre oppfølgingen etter hjemkomsten.

Lovfestet objektivt erstatningsansvar

Vi finner det riktig og hensiktsmessig at personell som blir skadet eller syke som følge av tjenestegjøring i en internasjonal operasjon i likhet med andre arbeidstakere blir dekket av et lovfestet objektivt erstatningsansvar.

På grunn av arbeidets og arbeidsstedets særlige art er det også formålstjenelig at erstatningsansvaret omfatter enhver skade og sykdom. Opphold i slike områder innebærer en særlig helserisiko, ikke bare i forbindelse med yrkesutøvelsen, men til enhver tid. Dette krever en utvidet yrkesskadedekning i forhold til eksisterende regelverk. En slik bestemmelse vil skape stor forutsigbarhet og trygghet for arbeidstakerne som påtar seg eller blir beordret til slike oppdrag.

Det er positivt at rettighetene ikke knyttes opp mot skade og sykdom med endelig, spesifikk diagnose, men at det avgjørende er hvorvidt skadelidte er påført er tilstand som svekker ervervsevnen. Vi er enige i at et kasuistisk

NORSK SYKEPLEIERFORBUND

Tollbugt. 22
Postboks 456
0104 Oslo
Telefon: 22 04 33 04
Telefaks: 22 04 32 40
E-post: post@sykepleierforbundet.no

www.sykepleierforbundet.no
Bankgiro: 1600 49 66698
Org. nr.: NO 960 893 506 MVA

Fakturaadresse:
Postboks 1535
7435 Trondheim

system knyttet opp mot spesifikke diagnoser og spesifikk eksponering, er uheldig. Det øker faren for at skader eller sykdommer som skulle kommet innunder ordningen faller utenfor.

NSF vil understreke behovet for at personellet er omfattet av denne erstatningsdekningen fra personellet forlater sin bopel i Norge til de er tilbake i bopel.

Det er også viktig at personellet er dekket i forbindelse med forberedelser knyttet til tjenestegjøringen, eksempelvis skader som følger av nødvendig vaksinasjon forut for tjenesten. Slike skader har klar årsakssammenheng med oppdraget selv om vedkommende ikke *"...tjenestegjør i en internasjonal operasjon..."*. Dagens avtaleverk omfatter slike skader. Vi ber om at dette klargjøres i ordlyden, eller innarbeides i forarbeidene.

Nærmere om psykiske belastningslidelser

NSF har lenge jobbet for at belastningslidelser skal omfattes av yrkesskaderregelverket. Vi er derfor særlig positive til departementets foreslag om å inkludere psykiske belastningslidelser i yrkesskadedekningen for militært og sivilt personell som deltar i internasjonale operasjoner. Som departementet påpeker er personellet svært sammensatt ; spesialtrente, erfarne offiserer, unge med kun førstegangstjeneste og sivilt personell som rekrutteres kort tid før utreise. Kun de som har fortsatt i tjenesten etter hjemkomsten får i dag tilbud om oppfølging. De øvrige får ikke oppfølging og har ingen formelle rettigheter overfor Forsvaret som arbeidsgiver. Dette har i hovedsak gått utover de yngste rekruttene som forlater tjenesten etter ett oppdrag og sivilt personell som går tilbake til sine ordinære stillinger. Disse to gruppene har kanskje i enda større grad enn de erfarne yrkesmilitære behov for oppfølging etter endt tjeneste.

Belastningene ved opphold i de områder personellet sendes til kan ikke overvurderes, og noen får store psykiske problemer i etterkant av slik tjeneste. For mange går disse problemene over etter en tid, men for noen blir de psykiske skadene invalidiserende og livsvarige. Departementet har rett i at de aller fleste ikke får fysiske skader under tjenesten, og forhåpentlig har departementet rett i at de aller fleste heller ikke får psykiske skader av oppholdet, men det er grunn til å tro at underrapporteringen er stor. Det forhold at psykiske problemer fortsatt er et tabubelagt område vil bidra til denne underrapportering, i tillegg til de forhold departementet selv fremholder.

Belastningslidelser herunder psykiske belastningslidelser, er uttrykkelig unntatt fra dekning etter yrkesskadeforsikringsloven. Det er heller ikke dekning etter annet regel- eller avtaleverk, (med ett lite unntak av forskrift om psykiske belastningslidelser som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv., se våre kommentarer nedenfor). Også i tilfeller der det er enkelthendelser som påfører personellet psykisk lidelse, vil krav oftest bli avslått. Kravet om at påkjenningen eller belastningen er *"usedvanlig i forhold til det som er normalt i vedkommende arbeid"* anses oftest ikke å være oppfylt. Det er urimelig at

kravet om at påkjenningen skal være usedvanlig vurderes opp mot hva som er vanlig i krigssoner. Oppholdet i krigssoner medfører nærkontakt med død, lemlestelser, sult osv, hvilket vil være usedvanlig for enhver norsk arbeidstaker.

Forskrift om erstatning for psykiske belastningslidelser som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner mv. ble gitt for å bøte på disse urimelighetene, men er på ingen måte tilstrekkelig. Minstekravet for å få erstatning er en medisinskinvaliditet på minst 15 %, erstatningsbeløpet er per i dag litt i overkant av kr. 70 000. I praksis vil de fleste få vurdert den medisinske invaliditeten til under 15 %, de vil således ikke ha krav på erstatning. Det er imidlertid en kjent sak at lav medisinsk invaliditet ikke utelukker et stort økonomisk tap. Når psykisk skade medfører 85-100% medisinsk invaliditet, noe som krever *"vegetative symptomer"* eller *"varig opphold i institusjon med skjermingstiltak"*, er erstatningssummen 6 G dvs. litt over kr. 420 000. Det gis ingen erstatning for lidt inntektstap, fremtidig inntektstap eller ekstrautgifter sykdommen medfører. Etterlatte får ingen erstatning med mindre det erstatningssak er fremmet etter forskriften.

Det er helt uakseptabelt at følgene av psykiske belastningslidelser ikke utløser bedre rettigheter. Det er etter NSF's syn positivt og på høy tid at det nå tas tak i denne situasjonen.

Vi støtter også forslaget om at veteraner som er blitt påført psykisk belastningsskade forut for lovendringens ikrafttredelse skal ha rettigheter i henhold til lovforslaget. Det er rimelig at disse arbeidstakerne får kompensasjon for psykisk skade de er påført som følge av tjenesten.

Foreldelse

Departementet ber om høringsinstansenes syn på to alternative løsninger på foreldesspørsmålet. Som departementet påpeker vil bestemmelsen som gir regelverket tilbakevirkende kraft mht psykiske belastningslidelser ikke ha noen verdi for skadelidte dersom vedkommende blir møtt med innsigelser om foreldelse.

Det er etter vår vurdering liten tvil om at forslaget om at psykiske belastningsskader som er påført før 1. juli 2009 tidligst foreldes 1. juli 2012, gir den beste løsningen for skadelidte. Dette gir størst forutberegnelighet for skadelidte og er lettest å administrere for departementet. Det gir også skadelidte med psykisk belastningsskade større mulighet for overhodet å oppdage at hun har en rettighet. Folk flest kjenner til at lover ikke virker med tilbakevirkende kraft og det bør derfor synliggjøres i lovens ordlyd, og ikke i forarbeidene, når dette unntaksvis gjøres. Det er stor fare for at noen skadelidte ellers vil gå glipp av rettmessig erstatning.

Forslaget innebærer at foreldelse ikke vil bli påberopt for skader som er meldt innen fristen 1. juli 2012. Når skaden er meldt innen fristen er praksis i følge departementet at det vedtas fristforlengelse så lenge saken er under behandling. Det fremholdes at denne praksisen vil bli videreført. I praksis må

imidlertid skadelidte huske å søke om fristutsettelse. En bedre løsning for skadelidte er om man innfører tilsvarende bestemmelse som etter yrkesskadeforsikringsloven § 15 tredje ledd: *"Krav som er meldt selskapet før foreldelsesfristens utløp, foreldes tidligst seks måneder etter at arbeidstakeren har fått særskilt skriftlig melding om at foreldelse vil bli påberopt."* Vår erfaring er at denne bestemmelsen på yrkesskadeforsikringslovens område ga langt bedre forutsigbarhet og lettet saksbehandlingen da denne kom inn i regelverket i 1998.

Alternativ to som innebærer at det ikke innføres en særskilt foreldelsesbestemmelse, er etter vår vurdering en dårlig løsning. For det første vil en skade kunne være foreldet mange år før lovens ikrafttredelse. Selv om Staten pensjonskasse skulle *"være varsomme med å påberope foreldelse"* er det grenser for hva som er naturlig å behandle uten at man reelt sett setter foreldelsesloven til side. Det er uheldig om praksis avviker vesentlig fra lovens ordlyd. For det andre tillater vi oss å stille spørsmålstegn ved hvorvidt Statens pensjonskasses praktiserer foreldelsesinnsigelsene med varsomhet. Under enhver omstendighet blir dette en uforutsigbar løsning som også vil kunne føre til ulik behandling av enkeltsaker.

Ny forskriftshjemmel

Erstatningen skal i henhold til forlaget dekke de samme poster som dagens yrkesskadeforsikringslov. NSF støtter dette. Med hensyn til utmålingen merker vi oss at forskriften skal ut på høring på vanlig måte og vi avventer derfor denne.

Dersom det åpnes for en begrensning av erstatningsansvaret ved medvirkning, må det forutsette forsett eller grov uaktsomhet. De samme hensyn som taler for en høy terskel for å redusere erstatningen ved skade og sykdom etter yrkesskadeforsikringsloven, gjør seg i minst like stor grad gjeldende for skadelidte som tjenestegjør i internasjonale operasjoner. Det er derfor naturlig at disse gis et like godt vern som etter yrkesskadeforsikringsloven.

Når det gjelder løpende ytelser stiller vi oss litt tvilende til hvorvidt dette er en løsning som vil bli benyttet i særlig grad. Vi forstår at enkelte skadelidte kan ha problemer med å disponere erstatningsbeløpene på en fornuftig måte, men vi er i tvil om de som faktisk kunne trenge løpende ytelser vil velge det. Vi har imidlertid ingen sterke motforestillinger så lenge dette er en frivillig ordning og hovedregelen er engangsutbetaling.

Billighetserstatning

Vi støtter forslaget om ny forskrift om billighetserstatning. Erstatningsnivået bør etter vår vurdering høynes, og vi ber også departementet vurdere å åpne for å gi erstatning ved lavere invaliditetsgrader enn 15 %. Det vil ha stor betydning for de som ikke vil kunne få erstatning på annet grunnlag.

Oppfølging

Forslaget om å gi alt sivilt og militært personell rett til psykiatrisk og psykologisk oppfølging i inntil ett år, er etter vår vurdering svært positivt. Et lavterskeltilbud på et tidlig tidspunkt vil etter vår vurdering har en god forebyggende effekt mot mer alvorlige senskader av tjenestegjøringen. Det vil også kunne avdekke større psykiske skader på et tidligere tidspunkt slik at skaden kan behandles effektivt fra starten. Vi ser også behovet for at veteranene tilbys oppfølging fra spesialiserte behandlere som er godt kjent med de forhold veteranene har levd under og hvilke traumer det kan utløse. Forslaget er også positivt med tanke på at det i dag er vanskelig å få time hos psykolog og psykiater, og at ventetiden kan være svært lang.

Vi ser også behovet for annen form for oppfølging, og finner det positivt at departementet får en plikt til å gi annen oppfølging der det er rimelig. Erfaringsmessig fungerer det offentliges veiledningsplikt dårlig på enkelte områder, f.eks vet vi at våre medlemmer ofte sliter med å finne frem i Nav systemet.

Forholdet til øvrig regelverksarbeid

Som departementet påpeker foregår det omfattende regelverksarbeid på folketrygdlovens og yrkesskedeforsikringslovens områder. Dette arbeidet omhandler i stor grad de samme forhold som er foreslått regulert ved foreliggende lovendringsforslag. Vi ser imidlertid departementets behov for en rask bedring av veteranenes rettigheter og har derfor forståelse for ønsket om en lovendring som skal tre i kraft per 010109.

Med vennlig hilsen

Lisbeth Norman
Forbundsleder

Harald Jesnes
Forhandlingssjef